

Otakar Thrlik — Daniel Podlovschi

ultimele consecințe a unor cuceriri specific post-enesciene, Vasile Timiș își construiește o lume sonoră — identificată deci ca atare, ca fiind specifică și inconfundabilă prin laurii premiului internațional sus-menționat — de o savoare indicibilă în simplitatea ei manifestă. Paginile de început ale lucrării vor rămîne astfel în mod cert momente de referință în găsirea unei soluții viabile în exploatarea mijloacelor de heterofonie; cum scriam mai sus, procedeul nu este nou, meritul lui Vasile Timiș fiind însă acela de a-l folosi în termenii unei muzicalități deosebite și cu o consecvență care face oricînd dovada că o muzică chiar și integral heterofonică, supusă unui regim aleatoriu în ceea ce privește suprapunerea diverselor linii melodice, nu este plictisitoare, posedîndu-și certe resurse de „regenerare“ prin încercarea unor mereu acelorași simple principii. Condiția sine qua non rămîne însă înzestrarea muzicală — nu mai e nevoie să o afirmăm.

În paginile *Concertului op. 7 nr. 4 pentru orgă și orchestră* de Händel polonezul Joachim Grubich, oaspete consecvent al scenelor noastre de concert a semnat cîteva remarcabile momente. Meritul îi revine în aceeași măsură dirijorului care a știut să păstreze acel echilibru, atît de ușor de „dezechilibrat“, echilibru indispensabil interpretării paginilor baroce, cristaline în alcătuirea lor sonoră de maximă și expresivă simplitate. Momentele de început, primele intervenții ale instrumentului solist se constituie în tot atîtea momente de autentică artă sonoră în spiritul și direcția enunțate mai sus.

Piesa de rezistență a serii de concert a fost binecunoscuta *Simfonie în re minor* de César Franck. Atunci cînd se interpretează lucrări atît de frecvent auzite, atunci cînd se readuce în fața publicului meloman o pagină ale cărei armonii încep deja să fie cunoscute în detaliu, opțiunea interpretativă de obicei își încearcă construcția unui model sonor orientat nu atît spre proprietățile obiectului sonor îmbrăcat cît asupra contururilor, detaliilor, microevoluțiilor modelului interpretativ însuși (se poate vorbi aici lesne de un anume „narcisism“ în interpretarea paginilor prea des cîntate — cît de valabil estetic poate el deveni este o problemă care ridică răspunsuri interesante chiar și prin simplul fapt al punerii ei). Ar fi pripită refuzarea de plano a unei asemenea abordări — în definitiv, germenii schimbărilor stilistice majore tocmai o asemenea cotitură de optică îl constituie. De la bun început trebuie menționat însă faptul că dirijorul Mircea Basarab nu și-a propus depășirea radicală a unor tipare tradiționale de expresie interpretativă. Depășirea propusă și efectiv realizată a constat în aceea că, din punctul de vedere al fidelității execuției, al calității sonore, redarea *Simfoniei* a satisfăcut multe exigențe (pentru un dirijor oferind constant prime audiții contemporane, este de la sine înțeleasă o remarcabilă deschidere spre cele mai „îndepărtate“, mai neconformiste orizonturi ale artei sunetelor), punctele de referință constituindu-le tocmai momentele de tutti sau cele de fină dozare sonoră între nivelele orchestrale.

Viorel CREȚU

Dirijorul cehoslovac Otakar Thrlik a condus unul dintre concertele reușite ale Filarmonicii „George Enescu“ din această stagiune, dacă trecem peste faptul că se putea concepe un program mai substanțial, căci cel cu pricina — alăturînd *O noapte pe Muntele pleșuv* de Musorgski, *Concertul pentru vioară și orchestră* de Mendelssohn-Bartholdy și *Simfonia a VII-a* de Dvořak, ne lăsa aspiranți la alte lucrări, fundamentale, ale romantismului, dacă aceasta a fost opțiunea dirijorului, ori ale contemporaneității, dacă s-ar fi ținut seamă și de obligativitatea unui repertoriu cultural, formativ, iar nu numai a unui repertoriu spectaculos. Orchestra — în revenire la forma ei de altă dată. Mai mulți colegi de breaslă au sesizat-o, ne alăturăm și noi în a spune că Filarmonica mai poate, sau poate din nou, să cînte cu participare, cu atenție la nuanțe, cu conștientizarea prezenței individuale în ansamblu. Corzile sună încă, ori tot, foarte bine, suflătorii de lemn sînt soliști apreciabili, cînd le vine rîndul, sau colorează interesant tutti-urile, cînd acesta este cazul. Alămurile poartă falnic, în condiții de claritate și exactitate, teme, cînd le sînt încredințate, susțin armonia, aproape cea ideală, în restul momentelor. Aceste cuvinte rezumă aspectele cele mai generale ale simfoniei de Dvořak cîntate, asupra aspectelor de detaliu nemainsistînd căci partitura nu o presupune, cu obligativitate.

Am insista asupra poemului *O noapte pe Muntele pleșuv* căci aici am văzut mai bine și tehnica și, cum se spune, meseria dirijorului și varietatea tibrală și de intensitate de care instrumentiștii sînt capabili atunci cînd solicitările șefului de orchestră sînt clare, profesionale, logice. Poemul lui Musorgski este o mică suită teatrală, plină de fantezie situațională, exigentă, lăsînd spațiu de desfășurare inițiativei dirijorale. Otakar Thrlik este în primul rînd foarte stăpîn pe text. Nu numai că știe cînd trebuie cîntat piano și cînd forte, ori cînd atacurile trebuie să fie sincrone (căci voit nesincrone muzica clasico-romantică nu înregistrează). Dar știe și să radiografeze partitura pe verticală, să balanseze vocile pentru obținerea unei anumite culori, potențarea unei anumite armonii, pregătirea unui anume moment. Otakar Thrlik are tact psihologic și a înțeles poemul în teatralitatea lui. A mobilizat, prin gesturi, dacă nu frumoase în sine, în orice caz eficiente și precise, pe instrumentiști să intre în tempo-ul ce l-a gîndit el, să cînte cu arcușul indicat pentru o anume sonoritate căutată înadins, cum a fost începutul — special tratat ca o pînză, „toilé“ cum spun francezii despre anumite efecte din muzica lui Debussy, cum se știe mare admirator al lui Musorgski. Amănuntul ritmic — și în partitură nu lipsesc solicitările în acest sens — s-a rezolvat clar, strîns în chingile unei cadențe dinamice, spectacolul contrastelor era speculat cu eficiență fără decorativism în sine și fără să se caute în mod special efectul la public. Otakar Thrlik, care a mai dirijat în repetate

rînduri în România — îmi amintesc de o *Simfonie I* de Brahms în urmă cu ani mulți — este un profesionist ale cărui exigențe se îndreaptă predilect spre dinamism și exactitate.

Într-un opus prea cîntat — Concertul de Mendelssohn-Bartholdy, un maestru poate încă să comunice ceva nou, sau în orice caz poate să-l reînviască cu sinceritate. Mi se pare atributul predominant al versiunii de acum a lui Daniel Podlovschi. Diagrama mărturisirilor avîntate a făcut loc rostirilor prudente, nobile, nu obiective dar nici suprasolicîțind un text și așa dulceag. Daniel Podlovschi îl vede pe Mendelssohn mai mult în latura sa clasicizantă, cu fața ce privea spre trecut, și bine face. Concertul devine atunci o muzică autentică, inspirația se purifică, fraza se înobilează.

Costin CAZABAN

Filarmonica din Brașov—Ilarion Ionescu-Galați

După Filarmonicile din Timișoara, Constanța și Craiova (ale căror concerte au fost recenzate în numărul trecut), seria ansamblurilor din țară invitate pe podiumul Ateneului Român s-a încheiat cu Filarmonica „Gheorghe Dima” din Brașov, aflată sub conducerea lui Ilarion Ionescu-Galați, de 15 ani ca dirijor permanent și de 10 ani ca director.

Programul prezentat de orchestra brașoveană a început cu prima audiție a suitei pentru cor de copii și orchestră *Canti profani* de Sabin Pautza, o replică vocal-instrumentală la lucrarea sa corală anterioară *Ofrandă copiilor lumii*, devenită una din piesele de rezistență din repertoriul corului „Madrigal”. De această dată, Sabin Pautza nu a mai apelat la folclorul copiilor din toată lumea, ci la acela al micilor colindători români, așa cum l-a găsit notat în colecția lui George Breazul. De aci și-a extras el trei colinde — *Maico, maico...*, *Dalbe flori* și *Dinuneașa ziua bună* — pe care le-a așezat la baza celor trei părți ale suitei, îmbinînd textul cîntat, vorbit, strigat sau șoptit de corul de copii cu un comentariu orchestral de mare simplitate și transparență, dar de un efect sigur, adeseori — mai cu seamă în părțile extreme — și cu o notă de umor. Este evident, aici, că *simplitatea* nu înseamnă *simplism*, ci un mijloc artistic judicios cîntărit, atît pentru a pune în valoare farmecul cu totul aparte al textelor și melodiilor originale ale celor trei colinde profane, cit și pentru a permite corului de copii să se situeze pe primul plan al simbiozei vocal-instrumentale. Compozitorul ajuns la deplina maturitate a evoluției sale artistice (a împlinit 40 de ani cu exact două zile înaintea concertului de la Ateneu), bănățeanul Sabin Pautza, devenit ieșean prin adopțiune și afirmat ca un ferment activ al vieții muzicale a Iașului, confirmă și cu această suită înzestrarea sa de excepție.

Succesul primei audiții bucureștene a suitei *Canti profani* se datorește în primul rînd interpretării de remarcabilă puritate a intonației și de uimitoare perfecțiune în redarea diferitelor nuanțe dinamice și mijloace de expresie a corului de copii „Camerata infantis” din Brașov, pe care inițiatorul său de acum

11 ani, Nicolae Bica — aflat și astăzi la conducerea ansamblului — știe să-l mențină permanent la un nivel exemplar de pregătire profesională, în ciuda fluctuației firești a componenței sale. La pupitrul dirijoral, Ilarion Ionescu-Galați — care a sprijinit de la înființare corul, încadrîndu-l ca unul din colectivele Filarmonicii „Gheorghe Dima” — a urmărit cu consecvență punerea în valoare a vocilor micilor coriști, în dialogul lor cu ansamblul orchestral de tip cvasi-cameral.

După ce pianistul Rudolf Kerer, o mai veche cunoștință a publicului bucureștean, a realizat apoi o versiune de rigoare clasică, deși cu unele libertăți în frazare, a *Concertului nr. 1 în re minor* de Brahms, programul seriei s-a încheiat cu o raritate a stagiunilor noastre muzicale, suita *Hary János* de Zoltán Kodály, care nu s-a mai cîntat la București de cînd Constantin Silvestri a prezentat-o la Filarmonică în urmă cu 28 de ani, iar Emanuel Elenescu a dirijat-o la Radio acum 25 de ani, în timp ce una din părțile suitei, *Intermezzo*, a figurat în programul concertului susținut de Filarmonică sub conducerea lui George Georgescu la Budapesta în 1962, la sărbătorirea lui Kodály cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani. Extrasă dintr-o operă cu caracter satiric, al cărei erou este un lăudăros devenit personaj de legendă — dar al unei legende imaginate de el însuși —, suita este orchestrată cu o rară măiestrie, constituind un adevărat test pentru virtuozitatea colectivă a tuturor compartimentelor orchestrei, care au cu toate — de la coarde pînă la percuție — ocazia de a se afirma în prim plan. Ceea ce a reușit Ilarion Ionescu-Galați cu această partitură, a constituit o veritabilă demonstrație, un recital orchestral, în cursul căruia — între altele — flautul piccolo se strecura victorios printre *fortissimele* alăturilor, trombonii realizau cele mai comice *glissandi*, tobele răpăiau atacuri înverșunate, în timp ce țambalul (!) își adăuga tradiționalele „țituri” în mijlocul ritmurilor înfocate de „verbunkos” din *Intermezzo*. Prin intensitatea impulsurilor transmise orchestrei, Ilarion Ionescu-Galați a ridicat verva fanfaronardă a acestui Tartarin maghiar la proporțiile fantastice ale aventurilor sale războinice imaginare. Iar orchestra Filarmonicii din Brașov a răspuns prompt indicațiilor dirijorale, trecînd cu brio examenul acestei *stravaganza* atît de precis organizate.

Ionel Pantea—Ferdinand Weiss

Recitalul de lieduri susținut de Ionel Pantea în foaierea Operei Române, cu concursul lui Ferdinand Weiss la pian, a constituit fără îndoială un eveniment al stagiunii camerale bucureștene. Format la școala vieneză a lui Erik Werba — unul din marii profesori de lied și totodată unul din pianiștii acompaniatori preferați de mulți interpreți străluciți ai muzicii vocale de cameră —, Ionel Pantea este astăzi el însuși un maestru, la care pe primul plan se impun — alături de vocea sa admirabilă de bas-bariton, cu un ambitus de dimensiuni neobișnuite — inteligența, rafinamentul, gustul artistic impecabil. A dovedit-o din plin acest recital, începînd chiar cu modul de alcătuire a programului.